

DIGITALNA PISMENOST

UČNI NAČRTI

Založnik: Inštitut Državljan D, zavod za spodbujanje informacijske in medijske pismenosti,
Ljubljana

Naslovna fotografija: Georgie Cobbs / Unsplash

Leto izdaje: 2025

Različica: 1.0

Kazalo

Uvod v učni načrt.....	2
Digitalna pismenost	3
Podatkovna ekonomija	5
Zasebnost na spletu.....	7
Vpliv tehnologije na okolje in ekonomski vpliv tehnologije	9
Vpliv tehnologije na posameznika in družbo	11
Generativna umetna inteligenca	13
Spletne nevarnosti	15
Digitalne veščine	17
Digitalne pravice	19
Zaključek seminarja	21
Zaključek.....	23

Uvod v učni načrt

Pričujoči priročnik učnega načrta digitalne pismenosti smo v zavodu Državljan D razvili na podlagi večletnih dobrih praks izvajanja seminarjev digitalne pismenosti v osnovnih in srednjih šolah po Sloveniji ter drugih mednarodnih lokacijah.

Digitalno pismenost v zavodu Državljan D razumemo onkraj instrumentalistične definicije učenja programiranja, temveč jo povezujemo s človekovimi pravicami, odgovorno državljansko držo pri uporabi digitalnih tehnologij in storitev z mislijo na človekove pravice.

Učni načrt vsebuje informacije o izvedbi učnih ur in povezave na spletišče Dekodiraj.si, ki lahko pedagogom služi kot zbornik informacij in vsebin o posameznemu področju. Priporočamo, da pri pripravi učnih ur jemljete učni načrt kot orientacijo pri združevanju posameznih vsebinskih sklopov, spletišče pa uporabite za razumevanje in utrjevanje snovi.

Navodila za izvedbo posameznih ur združujejo več različnih pedagoških pristopov, od *ex cathedra* predavanj do razprav z učenkami in učenci, domačimi nalogami in drugimi. Po želji jih lahko prilagajate posameznim ciljnim občinstvom, da boste dosegli kar najboljši učinek.

Upamo, da vam bo priročnik prišel prav pri načrtovanju in izvedbi učnih ur.

Digitalna pismenost

Časovni obseg: 45 minut

Cilji ure: Predstaviti področje digitalne pismenosti in pojasniti posamezne elemente, ki jo sestavljajo.

Ozadje: Digitalna pismenost pomeni kritično uporabo digitalnih tehnologij, razumevanje procesov informacijske družbe in razumevanje vloge aktivnega digitalnega potrošnika in digitalnega državljana pri oblikovanju praks človekovih pravic v informacijski družbi.

Digitalne veščine so del pismenosti, vendar same po sebi niso dovolj za digitalno pismenega uporabnika. Poleg veščin je namreč pri digitalni pismenosti velik poudarek na razumevanju ekonomskih odnosov na polju digitalne ekonomije, prepoznavanje vplivov tehnologije na posameznika, okolje, ekonomijo in družbo ter druge značilnosti.

Pomembno je tudi zavedanje o izzivih generativne umetne inteligence in avtomatiziranih sistemih odločanja, saj ti postajajo vedno bolj prisotni na trgu, hkrati pa še vedno niso razrešena vprašanja avtorskih pravic, njihovih halucinacij, ekološkega vprašanja...

Izhodišča za razpravo:

- Kaj ponavadi počnete na spletu?
- Na katerih družabnih omrežjih ste prisotni?
- Ste kdaj prebrali pravila uporabe, preden ste se z njimi strinjali?
- Ste kdaj “poguglali” svoje ime in priimek? So vas rezultati iskanja presenetili?
- Ali že in kako uporabljate generativno umetno inteligenco?

Časovna razporeditev:

Čas	Tema	Materiali
10 minut	Učitelj v uvodu pojasni glavne elemente digitalne pismenosti in opiše področja iz pričujočega učnega načrta.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/
15 minut	Skozi zgornja izhodišča za razpravo z razredom ugotavljajo predznanje in probleme, ki učenke in učence najbolj zanimajo.	
10 minut	Učitelj po debati predstavi digitalno krajino in našteje njene elemente.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/
10 minut	Uvodno uro učitelj zaključi z domačo nalogo: učenci naj na naslednjo uro prinesejo seznam mest na spletu, ki jih redno uporabljajo (družabna omrežja, spletne storitve...)	

Podatkovna ekonomija

Časovni obseg: 45 minut

Cilji ure: Pojasniti delovanje podatkovne ekonomije, njen vpliv na posameznikovo zasebnost in vlogo velikih posrednikov vsebin na demokracijo.

Ozadje: Uporabnikovi podatki, tako osebni podatki kot tudi podatki, ki nastajajo ob posameznikovi uporabi spletnih storitev, so tržno blago. Trgovina s podatki vključuje velike posrednike vsebine, kot so Google, Meta, Amazon in drugi digitalni velikani, prav tako pa v trgovini sodelujejo manjši igralci na lokalnem in globalnem trgu.

Podatke uporabnikov kupujejo in z njimi trgujejo oglaševalska podjetja, ki jih uporabljajo za boljše ciljanje uporabnikov z oglasnimi vsebinami, hkrati jih v nekaterih primerih odkupujejo tudi zavarovalnice, trgovine, organi pregona... in si z njimi pomagajo pri zasledovanju svojih ciljev.

Podatkovna ekonomija hkrati omogoča "brezplačne" storitve, ki temeljijo na trgovini s podatki. Ti podatki se nato uporabljajo za oglaševanje, načrtovanje novih storitev, v zadnjem času tudi za izboljševanje vojaške tehnologije.

Izhodišča za razpravo:

- Kateri podatki so po vaše najbolj dragoceni?
- Zakaj mislite, da morate za spletne storitve vpisati toliko podatkov?
- Kdo mislite, da te podatke nato uporablja?
- Ste kdaj prebrali pogoje uporabe spletne storitve? Zakaj ne?
- Na kakšen način se uporabljajo vaši podatki?

Časovna razporeditev:

Čas	Tema	Materiali
10 minut	Učitelj v uvodu predstavi fenomen podatkovne ekonomije in pojasni, na kakšen način se na spletu monetizirajo uporabniški podatki.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-ekonomija/
15 minut	V razpravi z učenkami in učenci učitelj spodbudi razpravo o pomenu podatkov in problemih, ki jih ta tip ekonomije prinaša za končnega uporabnika.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalna-ekonomija/podatkovna-ekonomija/
10 minut	Učitelj nato predstavi posrednike vsebin in njihovo vlogo pri zbiranju in preprodajanju uporabniških podatkov.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/veliki-posredniki-vsebin/
10 minut	Uro učitelj zaključi z domačo nalogo, kjer učenke in učenci razmislijo, kje vse na spletu se nahajajo njihovi podatki.	

Zasebnost na spletu

Časovni obseg: 45 minut

Cilji ure: Pojasniti pomembnost osebne zasebnosti v podatkovni ekonomiji in naštetih nekaj glavnih problematik, povezanih s tem konceptom.

Ozadje: Zasebnost kot koncept predpostavlja podatke kot našo lastnino, za katero sami določamo, s kom jo bomo delili. V podatkovni ekonomiji je varovanje zasebnosti ena najpomembnejših varovalk, saj so naši osebni in drugi podatki blago, s katero trgujejo podjetja in druge interesne skupine.

Zasebnost lahko varujemo sami in premislimo, kje in na kakšen način uporabljamo svoje podatke, komu jih dajemo prostovoljno in kaj ta oseba z njimi počne. Hkrati nam zasebnost pomaga varovati zasebnostna zakonodaja in njeni izvajalci, kot je Informacijski pooblaščenec oziroma drugi neodvisni državni organi.

Na področju zasebnosti je trenutno še vedno zelo priljubljen model predhodnega strinjanja posameznika za izmenjavo lastnih podatkov, kritiki pa zaradi razširjenih praks plačevanja storitev s podatki in neobhodnost teh storitev že vrsto let opozarjajo na njegovo neučinkovitost.

Izhodišča za razpravo:

- Kako bi prijatelju razložili koncept zasebnosti?
- Se vam zdi "menjava" podatkov za brezplačno uporabo spletnih storitev pravična ali ne?
- Kaj mi pridobimo z varovanjem lastne zasebnosti?
- Kako lahko zasebnost varujemo sami in kako nam pritem pomaga zakonodaja ter uradne službe?
- Kaj se zgodi, ko ostanemo brez zasebnosti?

Časovna razporeditev:

Čas	Tema	Materiali
10 minut	V uvodu učitelj pojasni pomen zasebnosti v informacijski družbi in našteje nekaj nevarnosti, povezanih z vdori v zasebnost.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-pravice/zasebnost/
15 minut	V razpravi z razredom učitelj pojasni pomen digitalnih veščin in samostojnega varovanja zasebnosti.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-vescine/ https://dekodiraj.si/drzavljska-vzgoja/clovekove-pravice/varovalke-clovekovih-pravic/
10 minut	Učitelj predstavi še systemske varovalke zasebnosti in podčrta pomembnost vzajemnega delovanja posameznika in inštitucij.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-vescine/varovanje-osebni-podatkov/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-vescine/varovanje-podatkov/
10 minut	Učitelj uro zaključi z domačo nalogo in sicer učenkam in učencem naloži premislek o tem, na kakšen način lahko sami izboljšajo varovanje svoje zasebnosti na spletu.	

Vpliv tehnologije na okolje in ekonomski vpliv tehnologije

Časovni obseg: 45 minut

Cilji ure: Predstaviti vplive storitev in izdelkov informacijske družbe na okolje in na ekonomijo. Vplivi tehnološke družbe so negativni in pozitivni hkrati, odvisno od področja.

Ozadje: Med pozitivne učinke tehnologije na okolje lahko navedemo tehnologije in storitve z manjšim ogljičnim odtisom, med negativne pa onesnaževanje ter prekomerno produkcijo, ki nepovratno izčrpava naravne vire.

Prav tako lahko na področju ekonomije med pozitivne učinke uvrstimo večjo produkcijo in inovativne pristope k reševanju tehnoloških izzivov, med negativne pa težave na trgu dela ter nadomeščanje človeških delavcev z roboti in drugimi tehnološkimi rešitvami.

Pri učenkah in učencih je ključno vzpostaviti široko razumevanje problema vplivov tehnologije na okolje in ekonomijo ter jim pomagati pri procesnem načinu razumevanja negativnih in pozitivnih vplivov tehnologije na okolje ter iskanje uravnoveženega tehnološkega razvoja in skrbi za okolje.

Izhodišča za razpravo:

- Kako nam tehnologija pomaga v življenju?
- Kakšni so negativni vidiki tehnologije?
- Kako tehnologija pozitivno vpliva na okolje?
- Kakšni so negativni vplivi tehnologije na okolje?
- Kako tehtati pozitivne in negativne vplive?

Časovna razporeditev:

Čas	Tema	Materiali
10 minut	V uvodu učitelj pojasni kompleksno naravo vplivov tehnologije na družbo, ki se dotikajo ekonomije, posameznika, družbe kot celote in ekologije.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/tehnoloska-druzba/
15 minut	V razpravi z razredom učitelj vodi premislek o povezavah med ekološkimi in ekonomskimi vplivi tehnologije.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/tehnoloska-druzba/ekoloski-vpliv/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/tehnoloska-druzba/ekonomski-vpliv/
10 minut	Učitelj nato uvede povezavo digitalno ekonomijo in državljanskimi pravicami ter vlogo posameznika ter kolektivnih inštitucij.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalna-ekonomija/
10 minut	Na koncu ure učitelj razdeli domačo nalogo: učenke in učenci naj do naslednje ure pripravijo krajši prispevek na temo vpliva tehnologije na njihova življenja.	

Vpliv tehnologije na posameznika in družbo

Časovni obseg: 45 minut

Cilji ure: Predstaviti vplive storitev in izdelkov informacijske družbe na posameznika in družbo. Vplivi tehnološke družbe so negativni in pozitivni hkrati, odvisno od področja analize.

Ozadje: Tehnologija ima za posameznika lahko negativne in pozitivne vplive. Med pozitivnimi vplivi najdemo poenostavljanje delovnih procesov, olajševanje drugih procesov v zasebnem življenju, medtem ko med negativnimi vplivi na posameznika in družbo najdemo problem algoritemskega urednikovanja vsebin, ki nas zaklepa v informacijski mehurček in nam prikazujejo izkrivljeno sliko sveta.

Pri vplivih tehnologije na posameznika je problem še psihološki vpliv informacijskih mrež in drugih elementov informacijske družbe, kjer tehnološke rešitve pri posamezniku na različne načine ustvarjajo psihološke stiske.

Razumevanje vplivov tehnologije na posameznika in družbo lahko povežete z demokratičnimi procesi odločanja ter razlikami med samoregulacijo, koregulacijo in regulacijo vplivov tehnologij.

Izhodišča za razpravo:

- Kaj je po vaše najbolj pomemben negativen vpliv tehnologije na vaše življenje?
- Kaj je po vaše najbolj pomemben pozitiven vpliv tehnologije na vaše življenje?
- Kaj je po vaše najbolj pomemben pozitiven vpliv tehnologije na našo družbo?
- Kaj je po vaše najbolj pomemben negativni vpliv tehnologije na našo družbo?
- Kako presojati negativne in pozitivne vplive tehnologije?

Časovna razporeditev:

Čas	Tema	Materiali
10 minut	Učitelj naredi uvod v uro na temo vloge tehnologije v družbi in pojasni pozitivne in negativne elemente.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/tehnoloska-druzba/socioloski-vpliv/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/tehnoloska-druzba/psiholoski-vpliv/
15 minut	V razpravi z učenkami in učenci razred razmišlja o negativnih in pozitivnih učinkih tehnologije na družbo in posameznika.	
10 minut	Učitelj poveže vpliv tehnologije na družbo s funkcijami človekovih pravic.	https://dekodiraj.si/drzavljska-vzgoja/clovekove-pravice/funkcije-clovekovih-pravic/
10 minut	Učitelj ob zaključku ure razdeli domačo nalogo in sicer naj do naslednje ure učenke in učenci na uro prinesejo izdelke generativne umetne inteligence, s katerimi se srečujejo v svojem življenju.	

Generativna umetna inteligenca

Časovni obseg: 45 minut

Cilji ure: Pojasniti in vmestiti generativno umetno inteligenco v našo družbo ter podčrtati pozitivne in negativne posledice njene vedno bolj razširjene uporabe.

Ozadje: Generativna umetna inteligenca kot podsklop umetne inteligence, s katero lahko posameznik ustvarja besedila, slike, glasbo in druge podatkovne zbirke odpira več družbeno relevantnih vprašanj. Najbolj pereče je vprašanje preverjanja dejstev, saj je generativna umetna inteligenca vedno boljša pri generiranju lažnih fotografij in videoposnetkov, hkrati je vprašljiva tudi njena natančnost pri generiranju besedil.

Hkrati se odpirajo vprašanja avtorstva končnih izdelkov, saj se modeli generativne umetne inteligence "učijo" na avtorskih delih. Odpira se torej vprašanje lastništva izdelka generativne umetne inteligence, ki lahko pripada lastniku algoritma oziroma avtorju originalnega materiala, na katerem se je "učil" algoritem.

Končno je pri generativni umetni inteligenci veliko vprašanje nadomeščanje delavk in delavcev s strojnimi rešitvami in problem zaposlovanja ter kvalitete opravljenega dela. Tehnologija ima tako vedno večji vpliv na različne sfere naše družbe, pomembno je opozoriti na zakonodajalske ter samoregulacijske rešitve problemov.

Izhodišča za razpravo:

- Za kaj uporabljate rešitve generativne umetne inteligence?
- Kako veste, da vam generativna umetna inteligenca ne laže?
- Se vam zdijo tveganja, povezana z generativno umetno inteligenco večja ali manjša od prednosti uporabe?
- Če bo vse naloge opravila generativna umetna inteligenca, kaj bo potem z ljudmi?
- Kdo je po vaše odgovoren za izdelke generativne umetne inteligence?

Časovna razporeditev:

Čas	Tema	Materiali
10 minut	Učitelj uvede tematiko generativne umetne inteligence in umetne inteligence ter njene uporabe v širšem družbenem kontekstu.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-vescine/odgovorna-raba-generativne-umetne-inteligence/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/umetna-inteligenca/
15 minut	V razpravi z učenkami in učenci učitelj razpravlja o pomenu generativne umetne inteligence za družbo po negativni in pozitivni plati.	
10 minut	Učitelj po razpravi sklene problematiko in jo poveže z varovalkami demokracije ter aktivnega državljanstva ter dezinformacijami.	https://dekodiraj.si/drzavljanska-vzgoja/demokracija/groznje-demokraciji/dezinformacije/
10 minut	Učitelj zaključi uro s premislekom o prednostih in slabostih generativne umetne inteligence za družbo in posameznika.	

Spletne nevarnosti

Časovni obseg: 45 minut

Cilji ure: Predstaviti različne spletne nevarnosti in ponuditi rešitve zanje, tako na področju posameznikovega delovanja kot tudi na področju zakonodaje in nadzornih organov.

Ozadje: Na spletu na uporabnika preži več različnih nevarnosti, ki jih lahko klasificiramo v različne skupine istega namena. Uporabnik se jih lahko ubrani na več načinov, od lastnega delovanja, pa tudi s pomočjo sistemskih varovalk in inštitucij.

Nevarnosti je potrebno povezati z razlogi za njihov nastanek pa tudi z njihovimi nameni. Med razlogi za nastanek spletnih ranljivosti najdemo hitrost razvoja informacijske tehnologije, ki ne poskrbi za odpravo vseh napak ter razvoj zlonamerne programske opreme, ki te napake izkorišča.

Spletne nevarnosti različne skupine zlorabljaajo za doseganje različnih ciljev, od pridobivanja finančne koristi, sejanja negotovosti oziroma onesposobljanja določenih informacijskih sistemov.

Izhodišča za razpravo:

- Ste se kdaj že srečali s kako spletno nevarnostjo?
- Kako ste ukrepali?
- Zakaj mislite, da pride do takih situacij (izbris vsebin, blokada profila, kraja identitete...)?
- Se čutite dovolj sposobni prepoznati vse grožnje na spletu?
- Kdo vam lahko še pomaga pri obrambi?

Časovna razporeditev:

Čas	Tema	Materiali
10 minut	Učitelj naredi uvod v uro z naštevanjem različnih tipov spletnih nevarnosti in njihovih vplivov na potrošnika in državljana.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/spletne-nevarnosti/
15 minut	V razpravi z učenkami in učenci spletne nevarnosti poveže z različnimi nameni in vplivi na posameznika in družbo.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/tehnoloska-druzba/
10 minut	Učitelj pojasni nekatere varovalke na področju spletne varnosti, ki segajo od digitalnih veščin do digitalnih pravic, o katerih bomo več povedali v naslednjih urah. Pomembno je podčrtati komplementarnost delovanja različnih varovalnih elementov, s katerimi dosegamo digitalno varnost.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-pravice/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-vescine/
10 minut	V zaključku učitelj poudari pomembnost izobraževanja in sistemskih varovalk ter prepoznavanja različnih funkcij spletnih groženj.	

Digitalne veščine

Časovni obseg: 45 minut

Cilji ure: Predstaviti digitalne veščine kot del digitalno pismenega državljana.

Ozadje: Digitalne veščine so v informacijski dobi nepogrešljive tako za digitalno pismenega državljana kot tudi za digitalno pismenega potrošnika. Z digitalnimi veščinami se namreč posameznik lahko bolje znajde v različnih situacijah informacijske družbe, od uporabe tehnologij in storitev za različne namene ter obrambe pred digitalnimi nevarnostmi.

Digitalne veščine hkrati pomagajo pri informirani razpravi o zakonodaji informacijske družbe in vzpostavljanju novih rešitev ter odnosov na temu področju, od velikih posrednikov vsebin do izzivov umetne inteligence.

Veščine torej niso vezane samo na digitalnega potrošnika oziroma uporabnika, temveč tudi na digitalnega državljana, ki mora v informacijski družbi navigirati med dezinformacijami, spletnimi nevarnostmi in drugimi elementi ter sprejemati politične odločitve.

Izhodišča za razpravo:

- Kako ste se naučili uporabljati spletne tehnologije in storitve?
- Kaj vse je za vas digitalna veščina?
- Kako varujete svoje podatke na spletu?
- Kako odgovorno uporabljate storitve generativne umetne inteligence?
- Kako lahko izboljšate svoje digitalne veščine?

Časovna razporeditev:

Čas	Tema	Materiali
10 minut	Učitelj predstavi področje digitalnih veščin in razloži njihov namen in smisel v povezavi z »nevarnim« spletom ter odgovornostjo posameznega uporabnika.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-vescine/
15 minut	V razpravi z učenkami in učenci učitelj predebatira dobre prakse na področju varovanja podatkov ter osebnih podatkov in komunikacij ter upravljanja digitalne identitete. Poudari pomembnost odgovornega deljenja podatkov, opomni na vrednost podatkov in pomoč odgovornih oseb ter inštitucij.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-vescine/varovanje-podatkov/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-vescine/varovanje-osebni-podatkov/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-vescine/upravljanje-digitalne-identitete/
15 minut	Po razpravi o podatkih učitelj uvede še problem odgovorne rabe generativne umetne inteligence ter opozori na izzive pri ustvarjanju vsebin z generativno umetno inteligenco ter družbenimi posledicami takih vsebin.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-vescine/odgovorna-raba-generativne-umetne-inteligence/
5 minut	Učitelj zaključi uro s premislekom o osebni in sistemski odgovornosti.	

Digitalne pravice

Časovni obseg: 45 minut

Cilji ure: Predstaviti in vzpostaviti razumevanje digitalnih pravic kot podsklopa človekovih pravic, ki se tičejo elementov informacijske družbe.

Ozadje: Razvoj digitalnih pravic sovпада z vseprisotno informacijsko družbo, ki posega na področja zasebnosti, intelektualne lastnine, nevtralnosti interneta in drugih konceptov.

Digitalne pravice v okviru informacijske družbe predstavljajo preslikavo človekovih pravic na splet. Zaenkrat področje digitalnih pravic ni pravno definirano, čeprav se pojavljajo določeni pravni okviri, ki opredeljujejo posamezne digitalne pravice.

Digitalne pravice so tako koncepti, ki skušajo urediti področje dostopa do podatkov, varovanja uporabniške zasebnosti, vzpostavljajo modele enakopravnosti na spletu in urejajo druge elemente uporabniške izkušnje. Za uporabnike je pomembno zavedanje, s katerim lahko sooblikujejo razprave in dokumente, s katerimi odločevalci urejajo to področje.

Za razliko od digitalni veščin, ki se ukvarjajo predvsem s posameznim uporabnikom, se digitalne pravice nanašajo na vse uporabnice in uporabnike informacijske družbe in skušajo na sistemski ravni vzpostaviti varovalke zasebnosti, podatkovja in enakopravnosti na spletu.

Izhodišča za razpravo:

- Zakaj potrebujemo digitalne pravice?
- Kdo si lasti podatke, ki so objavljeni na spletu?
- Zakaj je pomembno, da imamo neomejen dostop do informacij na spletu?
- Kaj je pravica do pozabe?
- Zakaj je pomembno, da vseh spletnih storitev ne plačujemo s svojimi podatki?

Časovna razporeditev:

Čas	Tema	Materiali
10 minut	Učitelj predstavi pojem digitalnih pravic in obrazloži njihovo poanto ter razliko med pravicami in veščinami.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-pravice/
35 minut	Učitelj predstavi šest najpomembnejših pravic in njihov namen ter smisel, skozi pogovor razred razmišlja o pomembnosti pravic za posameznika in družbo.	https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-pravice/avtorska-pravica/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-pravice/dostop-do-informacij/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-pravice/kibernetska-varnost/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-pravice/neutralnost-interneta/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-pravice/pravica-do-pozabe/ https://dekodiraj.si/digitalna-pismenost/digitalna-pokrajina/digitalne-pravice/zasebnost/

Zaključek seminarja

Časovni obseg: 45 minut

Cilji ure: Ob zaključku seminarja digitalne pismenosti lahko povzamete glavne ugotovitve, podaljšate razpravo o temi, ki učenke in učence najbolj zanima, na uro pripeljete gosta oziroma izvedete preverjanje znanja ter anketo.

Ozadje: Digitalna pismenost predstavlja znanja, veščine in razumevanja za aktivnega državljana v informacijski družbi. Ne gre za gole veščine programiranja, temveč za celostno razumevanje vplivov in posledic razvoja informacijske družbe za družbo in posameznika.

Znanja digitalne pismenosti posameznik lahko tako uporablja pri sprejemanju političnih in potrošniških odločitev, z znanji lahko pomembno sooblikuje javno razpravo o problemih informacijske družbe oziroma z znanji pomembno prispevka k oblikovanju končnih rešitev.

Pomembno je še, da pri digitalni pismenosti poudarjamo povezavo aktivnega državljana in sistemskih varovalk, kot so javne inštitucije, neodvisni nadzorniki in drugi elementi demokratičnega sistema.

Izhodišča za razpravo:

- Kaj vam je od seminarja najbolj ostalo v spominu?
- Kako boste pridobljena znanja uporabili v praksi?
- Pri kateri temi ste na podlagi slišane spremeniili svoje mnenje o zadevi?
- Katera od tem vas še posebej zanima?

Časovna razporeditev:

Čas	Tema	Materiali
10 minut	Učitelj v uvodu povzame glavne poudarke seminarja in podčrta povezavo med odgovornim državljanom in digitalno pismenostjo.	
25 minut	V razpravi z razredom debatira o pomenu in smislu digitalne pismenosti, o izkušnjah učenk in učencev na tem področju in o uporabi novih znanj, ki so jih pridobili na seminarju. ALI Na zaključno uro po izboru razreda učitelj gosti gosta iz področja informacijske tehnologije, digitalnega aktivista oziroma predstavnika informacijske družbe na teme seminarja.	
10 minut	Ob zaključku seminarja učitelj zbere komentarje razreda in jih uporabi pri oblikovanju naslednjega seminarja digitalne pismenosti.	

Zaključek

Učni načrt digitalne pismenosti naj vam služi kot orientacija za kontekstualiziranje tem informacijske družbe v povezavi s človekovimi pravicami in aktivnim državljanstvom. Tehnologija namreč ni nevtralna, temveč izredno politično nabita, kar moramo upoštevati tudi pri podajanju znanj tega področja in razlaganju njenih fenomenov.

V zavodu Državljan D smo prepričani, da lahko samo z umeščanjem informacijske družbe v kontekst aktivnega državljanstva na kakovosten način pojasnimo družbene spremembe in vzročno-posledične povezave med tehnološkimi inovacijami ter družbenimi dogodki ter obratno.

Z pričujočim učnim načrtom tako izbrane vsebine iz področja digitalne pismenosti pri različnih predmetih, bodisi v celoti, bodisi samo kot dopolnilo obstoječih učnih načrtov.

V pomoč naj vam bodo tudi vsebine portala Dekodiraj.si, ki služi kot informacijsko središče za podlago učnemu načrtu in kjer lahko posamezne vsebinske vklope uporabite za podlago učnih ur sociologije, psihologije in drugih obveznih ter izbirnih predmetov v osnovni oziroma srednji šoli.